15. 6. 2012

ID: 83636

Bezdůvodné obohacení a promlčení

Ve smyslu ust. § 1 odst. 2 obch. zák. je třeba i na případy promlčení práv ze synallagmatického obchodněprávního vztahu aplikovat právní úpravu obsaženou v ust. § 107 odst. 3 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 31 Cdo 4781/2009, ze dne 16.5.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně H. Česká republika, a.s., se sídlem v K., zastoupené JUDr. J.Č., advokátem, se sídlem v R., za účasti vedlejšího účastníka na straně žalobkyně J. Z., zastoupeného JUDr. M.K., advokátem, se sídlem v P., proti žalované S. a.s., se sídlem v P., o zaplacení částky 12 991 200 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 13 C 255/2005, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008, č. j. 25 Co 570/2007-167, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008, č. j. 25 Co 570/2007-167, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 29. 8. 2007, č. j. 13 C 255/2005-135, uložil právní předchůdkyni žalované, aby zaplatila žalobkyni částku 12 991 200 Kč s úrokem z prodlení ve výši 2,5 % ode dne 9. 9. 2003 do zaplacení (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky pod body II a III).

Soud prvního stupně zjistil, že mezi právní předchůdkyní žalované (společností IPS, a.s.) a vedlejším účastníkem byla dne 7. 7. 1992 uzavřena podle § 588 a násl. občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) kupní smlouva, jejímž předmětem byl prodej pozemků o celkové výměře 16 799 m2 za kupní cenu ve výši 19 400 000 Kč, jmenovitě: část původního pozemku č. kat. 1047 v kat. území Stodůlky dle oddělovacího plánu ze dne 15. 5. 1992, jeho část označená 1047/2, o výměře 3 462 m2, druh pozemku ostatní, část označená 1047/3, o výměře 1 890 m2, druh pozemku zastavěný, a část označená 1047/4, o výměře 11 447 m2, druh pozemku ostatní, včetně venkovních úprav a trvalých porostů na prodávaných částech pozemku se nacházejících. Dále bylo zjištěno, že mezi společností IPS, a.s., a žalobkyní byla dne 17. 12. 1998 uzavřena kupní smlouva, jejímž předmětem byl prodej pozemků parc. č. 1047/22, o výměře 328 m2, a parc. č. 1047/31, o výměře 756 m2, v kat. území Stodůlky, za kupní cenu ve výši 3 089 400 Kč.

Dne 9. 9. 2003 vydalo Ministerstvo zemědělství – Pozemkový úřad Praha podle ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb. rozhodnutí č. j. PÚ 456/03, které nabylo právní moci dne 14. 10. 2003. Uvedeným rozhodnutím bylo určeno, že pan V. Š., je vlastníkem pozemků parc. č. 1047/4, ostatní plocha, o výměře 11 002 m2, parc. č. 1047/22, ostatní plocha, o výměře 328 m2, parc. č. 1047/31, ostatní plocha, o výměře 99 m2, a parc. č. 1047/47, ostatní plocha, o výměře 658 m2, dosud vedených u Katastrálního úřadu P. – město na listě vlastnictví č. 1688 pro obec P. – katastrální území S.

Dne 1. 7. 2004 byla mezi vedlejším účastníkem řízení a žalobkyní uzavřena smlouva o postoupení pohledávky, jejímž předmětem bylo postoupení pohledávky vedlejšího účastníka za právní předchůdkyní žalované, kterou měl z titulu kupní smlouvy uzavřené dne 7. 7. 1992 ohledně pozemku parc. č. 1047/4 ve výši sjednané kupní ceny 9 901 800 Kč.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že pokud právní předchůdkyně žalované uzavřela po datu účinnosti zákona č. 229/91 Sb., tj. po datu 24. 6. 1991, kupní smlouvy k předmětným pozemkům, které měla v té době ve svém držení, postupovala v rozporu s ustanovením § 5 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb. a tyto kupní smlouvy jsou podle shora citovaného ustanovení neplatné. V důsledku toho vznikla kupujícím podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. škoda, za kterou žalovaná odpovídá. Výše této škody je pak dle soudu prvního stupně dána částkou, kterou žalovaná, resp. její právní předchůdkyně inkasovala od kupujících na základě neplatně uzavřených kupních smluv. V případě žalobkyně se jednalo o částku 3 089 400 Kč a ve vztahu k vedlejšímu účastníkovi o částku 19 400 000 Kč.

S ohledem na platně uzavřenou smlouvu o postoupení pohledávky mezi vedlejším účastníkem řízení a žalobkyní dospěl soud prvního stupně k závěru, že v řízení byla prokázána aktivní legitimace žalobkyně k uplatnění nároku v celkové výši 12 991 200 Kč s úroky z prodlení.

Soud prvního stupně odmítl námitku promlčení vznesenou žalovanou. Dospěl k závěru, že promlčecí doba se řídí ustanovením § 106 odst. 1 obč. zák., podle něhož se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Žalobkyně se o skutečnosti, že kupní smlouvy jsou podle § 5 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb. neplatné, dozvěděla doručením rozhodnutí Ministerstva zemědělství – Pozemkového úřadu Praha ze dne 9. 9. 2003, č. j. PÚ 456/03, nicméně rozhodnutí nabylo právní moci dne 14. 10. 2003. Tímto datem bylo teprve postaveno najisto, že došlo ke škodě a kdo za ni odpovídá. Dnem následujícím od uvedeného data počala běžet tříletá objektivní lhůta upravená v ustanovení § 101 obč. zák. a dvouletá subjektivní promlčecí lhůta podle § 106 odst. 1 obč. zák. Soud prvního stupně proto uzavřel, že byl-li žalobní návrh žalobkyní uplatněn podáním doručeným soudu dne 26. 4. 2004, byl uplatněn včas.

Soud prvního stupně dále odmítl obranu žalované spočívající v uplatněném nároku z titulu bezdůvodného obohacení v důsledku užívání nemovitostí za dobu od 7. 7. 1992 (vedlejším účastníkem) a od 17. 12. 1998 (žalobkyní) do vydání pozemků. K předmětným pozemkům totiž žalované nepříslušel žádný právní titul, který by odůvodňoval případný nárok takové částky, když žalovaná jako povinná osoba nebyla oprávněna s pozemky jakkoli disponovat.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 3. 2008, č. j. 25 Co 570/2007-167, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu na zaplacení částky 12 991 200 Kč s příslušenstvím zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud dospěl k závěru, že v daném případě byly obě kupní smlouvy uzavřeny v rozporu s § 5 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb. Porušení blokačního ustanovení má bez ohledu na výsledek restitučního řízení za následek absolutní neplatnost kupní smlouvy. Plnění přijatá na základě těchto smluv jsou bezdůvodným obohacením (§ 451 obč. zák.). Proto je každý z účastníků smluv povinen vrátit druhému účastníku to, co na základě smlouvy dostal (§ 457 obč. zák.).

Odvolací soud dovodil, že v daném případě byly obě kupní smlouvy uzavřeny mezi podnikateli v souvislosti s jejich podnikatelskou činností. Jde tedy o obchodní závazkové vztahy. Obsah kupní smlouvy se řídí a posuzuje podle občanského zákoníku, jelikož předmětné kupní smlouvy se týkaly prodeje nemovitostí. Stanovení promlčecí doby pro vydání bezdůvodného obohacení mezi podnikateli se ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 35 Odo 619/2002 řídí obchodním zákoníkem. V daném případě je tedy promlčecí doba čtyřletá (§ 397 obchodního zákoníku, dále jen „obch. zák.“) a počíná běžet ode dne, kdy došlo k plnění na základě neplatné smlouvy (§ 394 odst. 2 obch. zák.), konkrétně od okamžiku, kdy byla zaplacena kupní cena. Vědomost či nevědomost ústníků o tom, že došlo k bezdůvodnému obohacení, není relevantní, neboť nejde o subjektivní lhůtu.

Jelikož byly kupní ceny zaplaceny v srpnu 1992, resp. v prosinci 1998 a žaloba byla podána dne 26.

7. 2004, tedy po marném uplynutí promlčecí doby, dospěl odvolací soud k závěru, že námitka promlčení byla žalovanou vznesena důvodně. Z toho důvodu odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu v plném rozsahu zamítl.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním. Jeho přípustnost zakládá na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). Rozhodnutí dle dovolatelky spočívá na nesprávném právním posouzení věci a vychází ze skutkového zjištění, které podle obsahu spisu nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Dovolatelka je toho názoru, že odvolací soud špatně stanovil počátek běhu promlčecí doby a nesprávně aplikoval „ustanovení zákona a judikatury“.

Dovolatelka předně namítá, že žalovaná věděla nebo musela vědět, že restituční nárok byl na předmětné pozemky uplatněn. Žalovaná žalobkyni skutečnost uplatnění restitučního nároku zatajila, na příslušném listě vlastnictví nebylo nic vyznačeno a žalobkyně neměla žádný důvod domnívat se, že je zde něco, co by mohlo rušit její vlastnické právo.

Ve smlouvě ze dne 17. 12. 1998 žalovaná výslovně prohlásila, že na smlouvě o převodu nemovitostí ke dni prodeje neváznou žádné dluhy, zástavní práva ani jiná břemena. Žalovaná současně prohlásila, že pokud by se takové právní závady dodatečně zjistily, pak je na svůj náklad na výzvu strany kupující odstraní. Tvrzení žalované, že ke dni 17. 12. 1998 není její vlastnické právo k převáděným pozemkům nijak omezeno, tedy bylo nejspíše i úmyslné, neboť se později ukázalo, že žalovaná tuto vědomost měla.

Dovolatelka se ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že promlčecí doba mohla běžet teprve ode dne rozhodnutí Ministerstva zemědělství, resp. od právní moci tohoto rozhodnutí, kdy bylo postaveno na jisto, že kupní smlouvy k předmětným pozemkům jsou neplatné s odkazem na § 5 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb. Až do této doby měli žalobkyně a vedlejší účastník pozemky připsány na svém listě vlastnictví jako svoje vlastnictví a byli bona fide, že jsou jejich vlastníky. Před datem 14. 10. 2003 se žalobkyně nemohla ničeho po žalované domáhat, neboť by musela být řešena otázka, z jakého právního titulu (vrácení kupní ceny, náhrady škody, či bezdůvodného obohacení atd.) se (svého nároku) domáhá.

Dovolatelka dále namítá, že podle § 107 odst. 3 obč. zák. by bylo třeba přihlédnout k možnosti namítat promlčení ze strany žalované jen tehdy, jestliže by něco takového mohla platně a efektivně namítat i žalobkyně.

Odvolací soud se vůbec nezabýval desetiletou promlčecí dobou, která připadá v úvahu podle ustanovení § 107 odst. 2 obč. zák. v důsledku úmyslného či lstivého jednání žalované. Pokud se pro nezákonné chování žalované při sepisu kupní smlouvy stal vlastníkem pozemků třetí subjekt, pak šlo dle názoru dovolatelky o úmyslné bezdůvodné obohacení a lze zde uplatnit citovaný § 107 odst. 2 obč. zák. s desetiletou lhůtou, event. § 265 obch. zák. S odkazem na § 265 obch. zák. a § 3 obč. zák. nemůže žalovaná řádně uplatňovat námitku promlčení, když to byla právě žalovaná, která klamala a uváděla v omyl buď úmyslně, nebo vědomě.

Dovolatelka namítá, že odvolací soud měl při posuzování promlčení zkoumat okolnosti v chování žalované, vyvolávání omylu prostřednictvím jejího úmyslného či lstivého chování. Odvolací soud by potom dle dovolatelky musel dospět k závěru, že promlčecí doba je desetiletá, či že právo žalované na promlčení nepožívá právní ochrany (§ 265 obch. zák. a § 3 obč. zák.).

Ve smyslu § 391 obch. zák. běží promlčecí doba ode dne, kdy právo mohlo být u soudu uplatněno poprvé. Dovolatelka opětovně opakuje, že u soudu mohla poprvé uplatnit právo po 14. 10. 2003, tj. po právní moci rozhodnutí, že vlastníkem předmětných nemovitost se stala třetí osoba.

Podle dovolatelky tedy nepostačuje, aby soud odkázal na § 397 obch. zák. a nezkoumal okolnosti a chování žalované v dané věci, když za uplatnění § 398 obch. zák. by žalobkyni chováním žalované vznikla škoda, přičemž i zde je promlčecí lhůta desetiletá.

Závěrem dovolatelka namítá nepřezkoumatelnost rozsudku odvolacího soudu, který se nevypořádal s uplatněním zákonných ustanovení, která stanoví desetiletou promlčecí lhůtu. Právní názor odvolacího soudu byl překvapivý a v podstatě byl žalobkyni sdělen až v odůvodnění napadeného rozsudku.

Ze shora uvedených důvodů dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve vyjádření k dovolání plně ztotožnila s rozhodnutím odvolacího soudu. Namítla, že žalobkyně nepředložila žádný důkaz o tom, že žalovaná, resp. její právní předchůdkyně, jednala lstivě, lhala o stavu věci ve snaze zbavit se pozemků. Ze stejného důvodu žalovaná odmítá tvrzení žalobkyně, že se v řízení prokázalo, že to byla žalovaná, kdo věděla nebo vědět musela ze spisu Ministerstva zemědělství – pozemkového úřadu, že tu restituční nárok uplatněn byl, a to dokonce dopisem restituenta, což dle tvrzení žalobkyně žalovaná popírala a zamlčovala. Tato tvrzení nemají dle žalované oporu v provedeném dokazování. Žalobkyně o absolutní neplatnosti kupních smluv věděla, jelikož byla v době zahájení správního řízení pozemkovým úřadem označena jako osoba povinná k vydání dotčených pozemků osobě oprávněné, v důsledku jejího nesprávného právního posouzení však došlo k promlčení jejích práv. Z těchto důvodů žalovaná navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání zamítl.

Napadený rozsudek odvolacího soudu byl vyhlášen před 1. 7. 2009, kdy nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 7/2009 Sb. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) proto vzhledem k bodu 12 přechodných ustanovení v článku II uvedeného zákona dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009.

Usnesením ze dne 6. 10. 2011, č. j. 23 Cdo 4781/2009-241, Nejvyšší soud podle ustanovení § 107 odst. 1 a 3 o. s. ř. rozhodl, že v řízení bude na straně žalované pokračováno se společností Skanska a.s., se sídlem v Praze 4, Chodově, Líbalova 1/2348, PSČ 149 00, IČ 26271303.

Tříčlenný senát č. 23, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, při posuzování otázky, zda lze při posuzování promlčení v obchodněprávních vztazích aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., dospěl k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v rozsudku velkého senátu obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 35 Odo 619/2002 (rozhodnutí Nejvyššího soudu zde uvedená jsou dostupná veřejnosti na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz), uveřejněném pod č. 26/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 26/2004“). Proto rozhodl o postoupení věci k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že je podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, jelikož rozhodnutím odvolacího soudu bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dovodil, že dovolání je důvodné.

Podle skutkového zjištění odvolacího soudu, které nebylo dovoláním napadeno, byly obě kupní smlouvy mezi právní předchůdkyní žalované a žalobkyní a vedlejším účastníkem uzavřeny mezi

podnikateli v souvislosti s jejich podnikatelskou činností. Odvolací soud správně dovodil, že běh a délku promlčecí doby je třeba posuzovat podle ustanovení § 394 odst. 2 a § 397 obch. zák. Kupní smlouvy byly uzavřeny v rozporu s § 5 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb. a jsou tedy pro porušení blokačního ustanovení zákona o půdě absolutně neplatné. Odvolací soud dospěl i ke správnému právnímu závěru, že plnění přijatá na základě těchto smluv jsou bezdůvodným obohacením (§ 451 obč. zák.). Proto je každý z účastníků neplatných smluv povinen vrátit druhému účastníku to, co na základě smlouvy dostal (§ 457 obč. zák.). Otázkou, jež byla dovolacímu soudu předestřena k řešení, je otázka, zda došlo k promlčení žalovaného nároku na vydání bezdůvodného obohacení.

V této souvislosti je třeba posoudit, zda na běh promlčecí doby se v daném případě aplikuje výlučně úprava obsažená v obchodním zákoníku, či zda je pro tento případ použitelná i úprava obsažená v zákoníku občanském. Nejvyšší soud se k této problematice vyjádřil ve shora uvedeném R 26/2004, v němž uvedl: „Právní úprava promlčení v obchodním zákoníku má komplexní povahu […]. Skutečnost, že obchodní zákoník výslovně neupravuje počátek běhu promlčecí doby a její délku, pokud jde o právo na vydání bezdůvodného obohacení (na rozdíl od občanského zákoníku - srov. jeho § 107), pak neznamená nutnost aplikace právní úpravy občanského zákoníku, nýbrž pouze to, že tyto otázky je zapotřebí řešit dle obecných ustanovení obchodního zákoníku o promlčení (dle jeho § 391 a § 397). Jelikož obchodní zákoník je v poměru k občanskému zákoníku předpisem zvláštním (lex specialis), což platí i pro obecná ustanovení obchodního zákoníku upravující promlčení (§ 391 a § 397) v poměru k ustanovení § 107 občanského zákoníku, platí, že při řešení otázky promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení v obchodních vztazích se použije především právní úprava obsažená v obchodním zákoníku.“

Dovolací soud v tomto rozhodnutí tudíž dospěl k závěru, že úprava promlčení obsažená v obchodním zákoníku je ve vztahu k bezdůvodnému obohacení úpravou komplexní, současně ovšem uvedl, že „obchodní zákoník je v poměru k občanskému zákoníku předpisem zvláštním (lex specialis)“ a že „při řešení otázky promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení v obchodních vztazích se použije především právní úprava obsažená v obchodním zákoníku.“

Nejvyšší soud zdůrazňuje, že obchodní zákoník představuje obecně lex specialis vůči zákoníku občanskému (§ 1 odst. 2 obč. zák.). Otázky obchodním zákoníkem neupravené se řídí příslušnými ustanoveními zákoníku občanského. Je tedy třeba posoudit, zda skutečně úprava promlčení v obchodním zákoníku představuje komplexní úpravu, jak bylo vyjádřeno v R 26/2004, či zda je třeba tento závěr revidovat, a zda je možno i v obchodních závazkových vztazích aplikovat ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., podle něhož platí, že jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák. lze aplikovat i v případě promlčení v obchodních závazkových vztazích. Komplexnost právní úpravy promlčení v obchodním zákoníku je třeba chápat v tom smyslu, že obchodní zákoník upravuje běh a délku všech promlčecích dob. V případě nároku na vrácení plnění z neplatné smlouvy se tedy neaplikuje ustanovení § 107 odst. 1 a 2 obč. zák., nýbrž ustanovení § 394 odst. 2 a § 397 obch. zák. Tím ovšem není vyloučena aplikace ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., neboť tento případ obchodní zákoník neupravuje (nejde totiž o otázku běhu či délky promlčecí doby). V takovém případě se pak použije ustanovení předpisu obecného, tedy zákoníku občanského. Argument komplexnosti právní úpravy promlčení v obchodním zákoníku s cílem vyloučit možnost aplikace určitých ustanovení zákoníku občanského nemůže právě s ohledem na princip speciality obchodního zákoníku vyjádřený v § 1 obch. zák. obstát. Nejvyšší soud proto tímto reviduje svůj názor vyjádřený v R 26/2004.

Nejvyšší soud v této souvislosti též připomíná, že otázka výkladu a aplikace ustanovení § 457 obč. zák. a § 107 odst. 3 obč. zák. byla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu vyřešena rozsudkem velkého

senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 31 Cdo 2250/2009, uveřejněném pod č. 32/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jímž došlo ke sjednocení judikatury v této právní otázce. Ve zmíněném rozsudku Nejvyšší soud dovodil, že „důsledkem absolutně neplatné smlouvy je vznik synallagmatického závazku ve smyslu ustanovení § 457 obč. zák.“ a že „ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák. dopadá na všechny případy, kde synallagmatický vztah vznikl ze zákona“. Vycházel z toho, že „typicky oboustranně zavazující smlouvou je i smlouva kupní, kdy práva a povinnosti obou účastníků smlouvy jsou vzájemně podmíněná, a rovněž tak jsou vzájemně podmíněné jejich nároky na vrácení už přijatých plnění. V případě koupě nemovitosti jsou vzájemnými a navzájem podmíněnými plněními ze strany prodávajícího převod vlastnictví a ze strany kupujícího zaplacení kupní ceny.“ S odkazem na již dříve publikovanou judikaturu (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 4/1998, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 2432/99) dodal, že „na charakteru synallagmatického závazku smluvních stran nic nemění ani okolnost, že účastník neplatné smlouvy splnil povinnost vrátit přijaté plnění nikoliv účastníku smlouvy (prodávajícímu), nýbrž přímo vlastníku této věci.“ K těmto závěrům se pak přihlásil i ve svých dalších rozhodnutích (srov. například rozsudek ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4166/2009, rozsudek ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3041/2010, usnesení ze dne 4. 1. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4551/2010). Z uvedeného vyplývá, že ust. § 107 odst. 3 obč. zák. se vztahuje k promlčení práv ze synallagmatického vztahu podle ust. § 457 obč. zák. Ustanovení § 457 obč. zák. se aplikuje i v obchodněprávních vztazích v případě plnění z neplatné smlouvy. Obchodní zákoník zvláštní úpravu promlčení práv ze synallagmatického vztahu neobsahuje. Je tedy třeba ve smyslu ust. § 1 odst. 2 obch. zák. i na případy promlčení práv ze synallagmatického obchodněprávního vztahu aplikovat právní úpravu obsaženou v ust. § 107 odst. 3 obč. zák.

Z výše uvedeného vyplývá, že počátek i délku běhu promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení je v souzené věci nutné posoudit podle obchodního zákoníku za současné aplikace § 107 odst. 3 obč. zák. Žalobkyně svou restituční povinnost, která vyplývá z neplatné kupní smlouvy, splnila (vlastnictví k předmětným nemovitostem nabyl rozhodnutím Ministerstva zemědělství České republiky – Pozemkového úřadu Praha ze dne 9. 9. 2003, č. j. PÚ 456/03, Ing. V. Š.). Žalobkyni proto svědčí vůči žalované právo na vrácení zaplacené kupní ceny za předmětné nemovitosti, která představuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné kupní smlouvy. Protože by však žalobkyně nemohla namítat promlčení vlastnického práva, je namístě aplikace ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák. Z toho důvodů je nutné dospět k závěru, že nárok na vrácení kupní ceny za předmětné nemovitosti není promlčen.

Ve světle předeslaných závěrů se dovolací soud dále nezabýval námitkou dovolatelky, že odvolací soud nesprávně posoudil jí vznesenou námitku promlčení s ohledem na výkon práva v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku (§ 265 obch. zák.). Stejně tak se dovolací soud nezabýval ani ostatními námitkami dovolatelky ohledně úmyslného a lstivého chování žalované, které by měly mít vliv na trvání promlčecí doby, ani námitkami směřujícími do vad řízení. Posouzení uvedených námitek se vzhledem k aplikaci § 107 odst. 3 obč. zák., podle kterého soud k námitce promlčení vznesené žalovanou nepřihlédne, nemůže promítnout do výsledku řízení, a je tudíž bezpředmětné.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není z hlediska uplatněného dovolacího důvodů správný. Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst. 3 věty první o. s. ř. vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)
- Způsobilost být účastníkem řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody